

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

85. An si aliquis per unicum tantum dien ieiunii non haberet nisi panem, possit in tali die comedere carnes? Et quid de ovis, & lacticiniis, an itinerantes, pauperes & agricolæ, qui ex una parte non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Quæ hic est
inf. Ref. 87.

Respondeo affirmatiuè. Ita DD. in superiori
Refol. citati. Et ratio erit; quia hæc mens Ec-
clesiæ in die ieiunij absolutè interdiceret carnes, vt sen-
sus prohibitionis sit: Ne carnes comedantur, id est,
nunquam in die ieiunij comedantur: cuiusmodi nega-
tiuarum propositionum, seu præceptorum. Idem di-
cendum est de prohibitione lacticiuorum. Vnde San-
cius in *Select. disp. 4. n. 26.* sic asserit: [Præceptum est
abstinentiæ à lacticiis, & ouis, negatiuum est, & habet
diuiduam materiam; vnde frangeretur à Sacerdotibus,
quoties in die oua, & lacticia ederent, eo modo, quo
toties delinquerent, quoties in die prohibito carnes
comederent. Et duplici labe inquinaretur Sacerdos
edens carnes, & oua in die quadragesimali, absque
legitima causa, cum sit distinctum præceptum quo Sa-
cerdotibus lacticia & oua verantur, ab eo quo, car-
nes. In quam duplicem fractionem etiam rueret laicus,
edens carnes in Quadragesima, absque causa, & oua &
lacticia sine Bulla Cruciatæ & tenebitur confiteri,
quoties se applicauerit esui carniu in die, & quoties
comestioni ouorum. Hæc omnia Sancius.

Sup. hoc &
segg. in hoc
§. sup. ad
med. §. vlt.
Ref. 77. & in
tom. 1. tr. 7.
Ref. 67.

Et pro con-
tento in hoc
§. vlt. (sup. in
Ref. 82. & 83.)
& in alijs ca-
rum prima-
rum nota-
tionum.

1. Notandum est tamen contra Azorium; & con-
tra Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. c. 7. num. 12.* cum, qui
vouit aliquo die ieiunare, non toties peccare, quoties
in illo die carnes comedit; & ita aduersus illos docet
Sancius in *sum. tom. 2. lib. 4. c. 11. num. 41.* & Layman in
Theol. mor. lib. 4. tract. 4. c. 3. num. 3. Notandum est etiam
cum Portel in *addit. ad dubia regularia, verb. ieiunium,*
n. 8. ex Sanchez, *vbi supra, n. 33.* quod qui in Quadra-
gesima ieiunauit, sed comedit lacticia absque cau-
sa, & sine Bulla, vnum tantum peccatum fecit edendo
lacticia tunc prohibita: non verò hic peccauit contra
ieiunium, quia de intrinseca ratione ieiunij, etiam qua-
dragesimalis, non est abstinentia à lacticiis; sed est
abstinentia à carnibus. Sed de his omnibus nos *suprà*
egimus.

RESOL. LXXXV.

An, si aliquis per vnicum tantum diem ieiunij non habe-
ret nisi panem, possit in tali die comedere carnes?
Et quid de ouis & lacticiis, an itinerrantes, pauperes, &
agricola, qui ex vna parte non habent pisces, nec pisci-
um, nec ex alia possunt ex alijs cibis herbis, & fructi-
bus conficere prandium sufficiens ad suam commodam
sustentationem, licitum sit illis in diebus vetitis vti ouis,
& lacticiis?
Et quid, si cum pane habeant herbas, legumina, olera, &
fructus, an sit sufficiens alimentum, ita vt non possint
vti ouis, & lacticiis in diebus prohibitis?
Et an, ne potus noceat, possit in die ieiunij aliquid
sumi?
Et an dimidia uncia sit quantitas necessaria, & sufficiens,
ne potus noceat? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 61.
a lias 59.

Sup. hoc inf.
in §. sed vt
huius Ref. &
in Ref. seq. §.
vlt. in princ.

Affirmatiuè respondet ex Pasqualigo, Pater
Vidal in *Arca Theol. Mor. tit. de Ieiun. Inqui-
sit. 1. num. 70.* vbi sic ait: Data paritate hoc idem esse
affirmandum de cibo carniu, nempe quod non ha-
bens in diebus ieiunij alios cibos, quam carnes, possit
licite illas comedere pro nutrienda, & conseruanda vi-
ta; ita sentiunt communiter DD. vt Henric. Fagund.
Syluester, Azorius, Toletus, Filiucius, Bonacina, Trul-
lench, & alij quos citat, & sequitur Pasqualig. *dec. 49.*
num. 1. & decif. 8. num. 1. Sanchez. *lib. 5. concl. moral. cap. 1.*
dub. 19. num. 4. & 6. cum pluribus alijs viris doctis
ab ipso consultis. Cum iisdem Doctoribus totum hoc
verificari respectu iter agentis, qui adueniendo vbi
non sunt pisces, tunc comedere potest tura conscien-
tia lacticia, debet tamen adhibere prudentem dili-

Sup. hoc inf.
in §. Et quo-
ad, huius

gentiam, ne scandalum oriatur: in hoc eadem ratio-
nes militat, immò principalis cum iter agens pro-
pter defatigationem, & labores itineris indigeat maiori
subleuatione, atque nutrimento. Ideò, &c. Hoc idem
verificari, etiam si tam pauperes, quam iter agentes, &
ceteri alij haberent panem: tum quia panis non est ci-
bus omnino substantialis ordinatus ad vitæ sustentationem,
tum quia cibus panis non est simpliciter, &
æquè bene sufficiens ad conseruandam hominis vitam,
maximè quando est defessus, vel ob labores, vel obiter,
vel ob studia, huiusmodi; Ita sentiunt Doctores
apud Pasqualigum, *decif. 49. num. 1. qui sub num. 3.* addit
hoc idem esse verum, quamuis solum per vnum diem
cærerent alijs cibis concessis; Rationem asserit: quia lex
prohibens carnes intendit tantum macerationem illam,
& abstinentiã, quæ provenit ex subtractione car-
niu, & non aliam maiorem; ergo quando lex non potest
seruari sine extraordinaria abstinentia, & maceratione,
definit obligare; tum quia cessat intentio legis, quæ
intendit moderatam tantum abstinentiam, tum quia lex
ficeret nimis onerosa absque noua causa; ergo, ita
ille.

2. Sed vt verum fatear, hanc sententiam ita ab-
solutè prolatam Ego non admitto: Vnde si quis per
vnicum tantum diem ceteret alijs cibis præter panem,
tunc non posset vesci carnibus, sed deberet, contentus
esse solo pane; secus autem si careret per plures dies.
Sed melius distinguit Leandrus de *precept. Eccl. tract. 2.*
disp. 2. quest. 19. quod persona, cui dictus casus contin-
gere potest, vel est nimis delicata, assuetaque epulanti
splendide, vt sunt Magnates aut Principes, vel est per-
sona robusta, & enurrita viliibus escis, vt sunt pastores,
& pauperrimi agricola, qui vix vnquam saturari pos-
sunt micis, &c. loquendo ergo de primo genere per-
sonarum, credo sustineri posse sententiam Pasqualigi,
quia pro illis militat rationes ab ipso factæ: non vti
loquendo de secundo personarum genere, quia de his
loquendo, verissima est sententia Sanchez, & alio-
rum; non enim inueniri ratio potest, ob quam licita
sit eis comestio carnis in diebus prohibitis, cum in his
non deficiat illis consueta refectio, immò eadem meti-
quam habent in alijs diebus, in quibus non est prohi-
bitum vesci carnibus. Ex quibus facillimè solui possunt
argumenta Pasqualigi, solum enim probant primam
partem nostræ responsionis; minimè verò faciunt con-
tra secundam. Vnde non adharco sententiæ Patris Vi-
dal, & Pasqualigi absolutè loquentium, sicut etiam
quandò loquuntur de pauperibus, & de iter agentibus.
Dico itaque, quod non licet absolutè loquen-
do, agricolis, & alijs pauperibus, in Quadragesima
ieiunij vti ouis, & lacticiis, ea solum de causa,
aut ratione, quia videlicet existunt in Oppidis, vbi non
sunt pisces, siue recentes, siue sale conditi. Ratio
est: quia etiam si dictæ personæ piscibus careant pos-
sunt ex alijs cibis habere sufficiens alimentum ad
suam sustentationem, absque eo quod ad hanc necessi-
sit illis vti ouis, & lacticiis; ergo in tali casu, non po-
terunt dicti pauperes, his cibis vetitis vti, quantum-
uis pisces non habeant. Consequentia est manifesta.
Antecedens verò, etiam patet; quia alimentum suffi-
ciens pauperum rusticorum habitantium in montanis
aut in oppidis, seu Terris à mari longè, ex pane, &
herbis leguminibus, & fructibus conficitur, vt expe-
rientia constat, ergo. Respondeo tamen Secundò, Pau-
peribus, aut agricolis, qui ex vna parte non habent
pisces, nec ex alia possunt ex alijs cibis conficere pran-
dium sufficiens ad suam commodam sustentationem,
licitum esse in diebus vetitis vti ouis & lacticiis, vt
ita, aut adimplere præceptum ieiunij ad quod tunc re-
nentur, valeat; aut suum laboriosum officium apte præ-
stent. In quo casu procedit sententia Pasqualigi, &
Vidal.

Et quoad iter agentes dico Primò, quod si ipsi non sunt ratione itineris exempti à ieiunio, & alios non inveniunt alios cibos, ex quibus sibi sufficiens alimentum pro prandio parèt, tunc ut possint observare præceptum ieiunij, licet possunt, imò & tenentur uti cibis victis, nepe ovis, & lactiniis: quia arctius ligat præceptum ieiunandi, quam præceptum vescendi in ieiuniis. Quoad æsimam (aut aliis, secundum consuetudinem aliquarum Prouinciatarum) ovis, & lactiniis. Dico Secundo: Si iter agentes, ob defatigationem itineris sint à præcepto ieiunij liberi; tunc non ex eo præcise quod non inveniunt pisces quos emant, possunt uti ovis, & lactiniis; cum possint alias ex herbis, leguminibus, & fructibus, sufficiens alimentum pro sustentanda natura sibi parare: siquidem non semel, & ut in die ieiunij, sed iterum atque iterum possunt edere quicquid ex dictis libererit. Limitarem tamen hanc resolutionem, nisi alius iter agens esset Princeps, aut alia persona grauis, assueta uti cibis delicatis; quia tunc licet possit huiusmodi persona, si non inueniret pisces, uti ovis, & lactiniis; còque respectu illius aliud alimentum non sufficeret. Ad rationem autem Pasqualigilatam pro sua sententia dicendum est, absolute sumptam, esse falsam, ut ex dictis constat; verum tamen cum limitatione; nempe in casu quo iter agentes, qui ad ieiunium obligantur, non inveniunt pisces, nec alios cibos, ex quibus sufficiens prandium sibi parare possunt, tunc namque, ut ieiunij præceptum adimplere valeant, licet poterunt uti lactiniis, & ovis: quia in hoc euentu non debet censerì Ecclesiam prohibere lactinia, alias verò maximè. Et hæc omnia docet Leandr. ubi supra, quæst. 16. & 17. Itaque cum dictis distinctionibus sententiam Vidal. & Pasqualigi libenter admitto; absolute vero loquendo, illam non approbo.

4. Notandum est hic obiter; ne potius noceat, posse in die ieiunij aliquid cibi sumi, Patrem Pasqualigi deest. 1.6. num. 6. docere, & quod (regulariter loquendo) possit sumi quantitas cibi infra vnciam vnam. Sed hæc cibi quantitas, quam Pasqualigus assignat, regulariter loquendo, nimia videtur. Et certe, valide minor quod ille, qui ad summum sextam partem vncie de chocolate concedit, concedat nunc ex quocunque alio cibo, vnciam fere; Vnde Pater Leandrus ubi supra, disp. 5. quæst. 12. putat posse regulariter loquendo, sumi quantitatem cibi, infra dimidium vnciam; quia hæc quantitas, regulariter loquendo, videtur necessaria, & sufficiens, ut potius stomacho commixta, impediatur ipsius nocumentum.

RESOL. LXXXVI.

Quis non habet vinum teneatur ieiunare?
 Et difficultas est, quantum sit congruens refectio in die ieiunij?
 Et an habentes panem, fructus, & olera teneantur ieiunare?
 Et quid, si cum pane, & fructibus habeat quis ova, & lactinia, possitne illa comedere sine Bulla, etiam in Quoad æsimam, & etiam Clerici, & Regulares, & ut sic cum pane, fructibus, & lactiniis teneantur ieiunare?
 Et an in die ieiunij per vnicum diem non habens nisi panem, & carnes ad vescendum, possit illis vesci?
 Et an comedendo carnes in tali casu teneatur quis seruare ieiunium? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 46. alias 45.

1. Negatiue respondet Pater Pasqualigus in Præcepto de ieiunio, deest. 27. ubi sic ait: Difficultas est, quantum censenda sit congruens refectio? Respon-

deo pro congruenti refectioe non sufficere panem in quantitate quantitate, sicut nec etiam fructus, & olera, sed requiri cibos, qui sint maioris nutritionis, ut notat Anglez, in florib. quæst. 6. de Ieiunio difficult. 9. append. 3. Sanchez Ab. 5. consil. moral. cap. 1. dub. 15. num. 3. Nam cibi prædicti moraliter censentur incongrui, & insufficientes ad completam sustentationem, & quod natura indigeat meliori cibo. Similitè qui non haberet vinum; aut quod solet loco vini adhiberi in Religionibus, ubi adest penuria vini, neque teneretur ieiunare, quia eo subtracto, subtrahitur magna refectio, & quæ plurimum roboris afferat, vnde subtracto etiam cibo, nimis complexio maceraretur, & ieiunium fieret nimis onerosum. Ita Pasqualigus.

2. Sed de hac opinione olim interrogatus, nolui ei adherere absolute loquendo, & adduxi Carolum Baucium in casibus singularibus casuum conscientia, cas. 286. q. 2. qui nominatim contra Pasqualigum regulariter eius non admittit sententiam, nisi in casu quo reperitur aliquis tam debilis, ut si per vnum, vel plures dies non haberet vinum, graue damnum corporale incurreret. Et ideo nouissime Pater Leandrus, tom. 3. de Præcepto Eccles. tract. 3. disp. 8. quæst. 41. contra hanc sententiam Pasqualigi inuehitur, & tenet tanquam certum non habentem vinum teneri ad ieiunium; quia sine vino, aut sine eo, quod loco vini bibitur, potest quis habere sufficientem, & congruentem refectioem pro vno prandio: ergo sine vino aut simili potu hic tenebitur ieiunare. Adde, quod si hæc doctrina Pasqualigi esset vera; re vera exempti essent à ieiunio omnes ferè habitantes in Montanis, & Terris, ubi nec vinum habent, nec vites adhuc cognoscunt, nec habent facultatem ad emendum illud, si fortè è locis extraneis allatum, ibi venditur. Ex defectu ergo præcise vini, non potest quis à ieiunij legibus eximi. Ita Leandrus; cui ego adhareo, cum limitatione tamen apposta à Bauccio loco citato.

3. Nota etiam, id quod asserit Pasqualigus ubi supra habentes panem, fructus, & olera, non teneri ad ieiunium, impugnare etiam Leandrum loco citato q. 42. putat enim in tali casu regulariter, & ut plurimum obligare ieiunium, quia in pluribus Regionibus tota refectio fit ex pane, fructibus, oleribus, nec est alius cibus, quo uti incolæ possint; ergo cum refectioe ex pane, fructibus, & oleribus, confecta in quantitate vni prandio sufficienti comparari potest obligatio ieiunij. Dixi autem, regulariter loquendo quia si hoc contingeret aliquibus Magnatibus, aut aliis, qui nimis delicate, & splendide, diuersorumque ciborum generi vesci assueverunt, non dubito quod eximerentur à ieiunio, cum illis, tali modo, & pacto, esset nimis onerosum. Et de hoc casu, & raro contingenti, loquitur Anglez loco citato.

4. Verùm in fauorem Patris Pasqualigi contra Leandrum apponam alium Leandrum, videlicet à Murcia Capuccinum, qui in Regulam Sancti Francisci, non in loco à me alibi citato, sed cap. 3. quæst. 11. n. 4. sic ait: [Quando los Religiosos no tienen comida suficiente para ayunar, sino es comiendo hueuos, y lactinios, aunque tengan legumbres, y frutas con pan, pueden comer los dichos lactinios; y hueuos. Esta conclusion tienen à fortiori Nauarro, Thomas Sanchez, Anglez, y otros Doctores modernos, à quien seguimos y citamos en el capitulo segundo, sobre este tercero de la Regla, en el num. 37. y 38. que afirman, que no le obliga el ayuno; y se prueua, porque en tal caso, como prouamos en el dicho lugar, los tales no estan obligados al ayuno, al que es licito lo mas le es licito lo menos en el mismo genere, cap. Cuilibet. de Regul. in. cui licet quod est plus, licet utique quod est minus: luego si à los tales le es licito no ayunar, en tal caso à fortiori podran comer lactinios, y hueuos, ayunando.]

Arina inf. in §. Nota. Verum; ad med. vers. Sed quid quid. huius Ref. & inf. in Ref. 97. §. ult. Sec.

Sup. hoc sup. in Ref. 70. §. Item.

Sup. hoc sup. in princ. a lin. 3. huius Ref. & inf. in §. seq. ad med. vers. Sed quid quid. & inf. in Ref. 97. §. ult. & in alijs vers. eius not.

Sup. hoc sup. Ref. not. praterita. & in eodem §. ult. Et sup. hoc seq. in hoc textu, à vers. Quando los Religiosos, in hoc ipso met §. post med. vers. Et in tali casu & inf. §. 4. & 5. difficultas.